

Kunta- ja alueosasto

Valtionosuusuudistuksen valmisteluryhmä, 8. kokous

Aika 10.4.2024 klo 9:05-11:00

Paikka Mariankatu 9, nh. Ylijäämä ja Teams

Osallistujat selvityshenkilö Arto Sulonen, VM puheenjohtaja
selvityshenkilö Eero Laesterä, VM
neuvotteleva virkamies Jussi Lammassaari, VM, klo 9:25 -
lainsäädäntöneuvos Kirsi Hyttinen, VM
budjettineuvos Tanja Rantanen, VM, klo 9:45-10:50
finanssineuvos Filip Kjellberg, VM, poistui 9:30
finanssiasiantuntija Lauri Piirainen, VM
talousjohtaja Pasi Rentola, OKM
kehittämisenneuvos Heli Hätönen, STM
erityisasiantuntija Ville Heinonen, TEM,
kuntatalousasioiden johtaja Sanna Lehtonen, Kuntaliitto, poistui kello 10:50.
erityisasiantuntija Olli Riikonen, Kuntaliitto
johtava asiantuntija Eina Auri, MMM, asiakohta 2.
hallitussihteeri Karin Cederlöf, MMM, asiakohta 2.
kehittämispäällikkö Pasi Piela, Tilastokeskus, asiakohta 3.
johtava asiantuntija Timo Ståhl, THL, asiakohta 4.
erityisasiantuntija Teija Kauhanen, VM sihteeri

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi sekä edellisen kokouksen pöytäkirja.

2. Saaristolain uudistamishanke ja saaristoisen kunnan määritelmä

Maa ja metsätalousministeriön johtava asiantuntija Elina Auri ja hallitussihteeri Karin Cederlöf kertoivat hallitusohjelmaan kuuluvan saaristolain uudistamishankkeen tilannekatsauksesta.

Saaristolaissa todettiin olevan runsaasti päivittämistarpeita niin lakitekniisiin kuin lain sisältöön liittyen. Vähimmillään muutokset koskisivat yksittäisiä sanamuotoja ja laajimmillaan koko lain uudelleen kirjoittamista.

Aikataulun osalta tavoitteena on, että laki tulisi voimaan vuoden 2027 alussa. Saaristoista kuntaa määrittävän pykälän päivittämisen tavoiteaikataulu olisi sama kuin VOS-uudistuksen. Tällöin pykälä ja siihen liittyvä asetus saaristoista kunnista annettaisiin VOS-lain liitelakina.

Keskustelussa korostettiin VOS-uudistuksen nopeaa aikataulua, josta ei ole mahdollista joustaa.

Merkittiin tiedoksi esittely ja käyty keskustelu.

3. Saavutettavuuskriteerit valtionosuusjärjestelmässä

Lähetekeskustelu

Tilastokeskuksen kehittämispäällikkö Pasi Piela kertoi syrjäisyyslukujen kehittämistarpeista ja valtiovarainministeriön finanssiasiantuntija Lauri Piirainen esitteli saavutettavuuskriteerien yhteensovittamisen vaihtoehtoja.

Saavutettavuus muodostuu nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä asukastiheydestä, syrjäisyysluvusta ja saaristoisuudesta. Mikäli järjestelmää halutaan yksinkertaistaa ja selkeyttää hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, olisi saavutettavuuskriteerien yhteensovittaminen tarkoituksenmukaista siten, että kriteerien määrää pystyttäisiin vähentämään.

Esityksissä ilmeni, että asukastiheyskriteeri ei mittaa kovin hyvin saavutettavuutta, koska ei huomioi, miten väestö on jakautunut kunnan alueelle. Lisäksi on huomioitava, että saavutettavuutta huomioidaan myös muiden valtionosuusjärjestelmän syrjäisyyden ja saaristoisuuden kriteerien kautta. Kehittämistyössä huomiota kehoitettiin kiinnittämään erityisesti syrjäisyyslukuun.

Mahdollisuuksien mukaan asukastiheys ja syrjäisyysluku tulisi yhdistää uudeksi tavaksi mitata väestötiheyden ja syrjäisyyden vaikutusta kuntien kustannuksiin. Merkittävimpiä maantieteellisestä laajuudesta kunnalle kustannuksia aiheuttava tekijä on ajateltu olevan kunnan sisällä järjestettävät koulukuljetukset, joissa kuntakohtaiset erot vaihtelevat.

Todettiin, saavutettavuuskriteerien kertoimet on viritetty aikaisemmissa uudistuksissa siten, että muutosten aiheuttamat kuntakohtaiset vaikutukset ovat joissakin kunnissa huomattavan suuria.

Merkittiin tiedoksi asiantuntijoiden esitykset ja käyty keskustelu.

4. Hyte-kertoimen kehittäminen

Tilannekatsaus HYTE-kertoimen jatkokehittämisen tarpeista.

Esittelijä: johtava asiantuntija Timo Ståhl, THL

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen johtava asiantuntija Timo Ståhl esitteli hyte-kertoimen taustaa ja kehitystä vuosien saatossa. Hyte-kerroin on vaikuttanut ensimmäisen kerran kuntien valtionosuuteen vuonna 2023. Tällä hetkellä Hyte-kertoimen osuus kuntien peruspalveluiden valtionosuuksista on noin 4 %, mitä pidettiin sopivana tasona asiantuntijoiden keskuudessa. Hyte-kertoimen jatkokehittämisessä tarpeet nähtiin kuntien Hyte-kertoimen osalta ensisijaisesti indikaattorin sisällöllisenä kehittämisenä.

Ilmeni, että kuntien Hyte-kertoimen kehittämistyöllä ei ole merkittävää vaikutusta kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuuteen tai kuntien väliseen rahanjakoon.

Merkittiin tiedoksi esitys ja käyty keskustelu.

5. Muut esille tulevat asiat ja seuraavassa kokouksessa käsiteltävät asiat

Seuraava kokous on 26.4.2024 kello 13:00 - 15:00.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11:00.